

Energie-Nederland: drie prioriteiten n.a.v. KEV2024

De Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2024 geeft aan dat nog 16-24 Mton extra uitstootreductie nodig is om de klimaatdoelen in 2030 te halen. Ook is de doelstelling, volgend uit de Europese Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED III), van 39% hernieuwbare energie niet binnen bereik. Ruim 75% van de CO₂-uitstoot in Europa valt binnenkort onder het emissiehandelssysteem. Als echter met nationaal beleid het steile afbouwpad (- 4% per jaar) van dit handelssysteem niet bijgebeend kan worden, zullen de kosten voor burgers en bedrijven op termijn onbetaalbaar worden of worden de klimaatdoelen niet behaald. Beide scenario's moeten voorkomen worden. Daarom is het van cruciaal belang dat Nederland nu extra maatregelen neemt.

De leden van Energie-Nederland, die samen 90% van de energiesector vertegenwoordigen, staan in de startblokken om meer duurzame energie op te wekken en te leveren aan hun miljoenen klanten, maar zien tegelijkertijd dat de vraag naar duurzame elektriciteit, waterstof, groen gas en warmte achterblijft.

Energie-Nederland geeft graag drie prioriteiten mee die samen, voor zover Energie-Nederland dat nu globaal kan kwantificeren, voor 5,7 Mton extra CO₂-reductie *kunnen* zorgen, als bijdrage aan de 16-24 Mton extra reductie die de KEV2024 nodig acht tot 2030. Daarnaast zijn er voorstellen die ook tot CO₂-reducties leiden, zonder dat Energie-Nederland die nu kan kwantificeren.

De drie prioriteiten voor extra Co₂ reductie zijn:

1) Stimuleer de vraag naar duurzame elektriciteit

- a. Maak elektrificatie betaalbaarder door nettarieven te verlagen
- b. Verlaag de energiebelasting op elektriciteit om elektrificatie te stimuleren
- c. Stimuleer CO₂-vrij regelbare elektriciteitsproductie (én borg leveringszekerheid)
- d. Verplicht de hybride warmtepomp vanaf 2026
- e. Zet elektrificatie van de mobiliteit door
- f. Zet inkomsten vanuit emissiehandel in voor elektrificatie

2) Stimuleer de vraag naar duurzame moleculen

- a. Normeer de afname van waterstof en behoud de Klimaatfondsmiddelen
- b. Voer de jaarverplichting groen gas in 2026 in
- c. Geef ruim baan aan CO₂-opslag en CO₂ hergebruik

3) Zorg voor de juiste fysieke en juridische randvoorwaarden voor verduurzaming

- a. Netcongestie: neem de maatschappelijke schade van netcongestie als uitgangspunt
- b. Investeer tijdig in infrastructuur voor elektriciteit, waterstof en CCS
- c. Behoud de kracht van ondernemerschap en marktwerking

Ad 1. Stimuleer de vraag naar duurzame elektriciteit

In tegenstelling tot wat vaak verondersteld wordt, vormt elektriciteit maar circa 20% van het totale energieverbruik. Verdere elektrificatie -en dus groei van de vraag naar duurzame elektriciteit- biedt een enorme kans om te verduurzamen. In plaats van de verwachte sterke stijging van deze vraag blijft de elektriciteitsafname de afgelopen jaren vrij stabiel: rond 120 TWh per jaar. Meer duurzame opwek realiseren in de jaren tot 2030, vooral windmolens en zonnepanelen, wordt lastig als de vraag niet gaat groeien. Er is daarom een heel palet aan maatregelen nodig om sneller te elektrificeren:

Ad 1 1a Maak elektrificatie betaalbaar door verlagen nettarieven

In tegenstelling tot onze omringende landen zijn de kosten voor het gebruik van het elektriciteitsnet zeer hoog in Nederland. Dat bleek onder meer uit een [Kamerbrief 'onderzoek elektriciteits- en netwerkkosten' \(3 april 2024\)](#).

Er wordt fors geïnvesteerd in het elektriciteitsnetwerk, maar doordat het verbruik niet hoger wordt stijgen de netbeheertarieven sterk. Hiermee komen we in een vicieuze cirkel terecht (investeren = hogere tarieven = lager gebruik = nog hogere tarieven).

Dit kan worden doorbroken door bijvoorbeeld de extra investeringen in het netwerk op zee te financieren uit de algemene middelen. Als vervolgens het gebruik toeneemt kunnen de nettarieven mogelijk zelfs dalen, waardoor er meer elektrificatie kan plaatsvinden. Zo kan er een positieve wisselwerking ontstaan die uiteindelijk leidt tot meerdere megatonnen aan CO₂-reductie.

Ad 1b Stimuleer CO₂-vrij regelbare elektriciteitsproductie (én borg leveringszekerheid)

De groei van windparken op zee kan, mits er voldoende vraag naar nieuwe elektronen ontstaat, de basis van het elektriciteitssysteem gaan

vormen. Daarnaast is het erg belangrijk om ook wind en zon op land stevig door te blijven ontwikkelen de komende jaren. Nieuwe kerncentrales zijn immers niet op tijd in bedrijf om bij te kunnen dragen aan de klimaatdoelen in 2030.

Windmolens en zonnepanelen zijn niet in staat om 24/7 duurzame energie te leveren. Volgens de [Monitor Leveringszekerheid 2024 van TenneT](#) nemen de risico's voor de leveringszekerheid vanaf 2033 toe. Op dit moment zorgen met name gas- en kolencentrales nog voor de broodnodige flexibiliteit. Om dat tijdig om te zetten naar duurzaam, regelbaar opwekvermogen is veel meer inspanning nodig. Dat is niet alleen belangrijk vanuit duurzaamheid, maar ook vanuit leveringszekerheid. Borgen van leveringszekerheid vergt meer opslag, interconnectie, 'demand side response' en CO₂-vrij regelbaar vermogen. Dat CO₂ vrij regelbaar vermogen kan 1,3 Mton aan CO₂-reductie opleveren, zie [IBO-rapport Annex 3 \(april 2023\)](#). Energie-Nederland mist concreet beleid waardoor daarin geïnvesteerd kan gaan worden.

Het jaar 2033 lijkt ver weg. Maar is erg dichtbij als je rekening houdt met de tijdlijnen die -inclusief vergunningstrajecten- nodig zijn voor de (om)bouw van regelbare centrales, de realisatie van waterstofinfrastructuur, waterstofopslag, de productie van duurzame waterstof en het opzetten van een [capaciteitsmechanisme](#). Gegeven het verwachte lage aantal draaiuren van dergelijke regelbare centrales is een sluitende business case niet realistisch. Daarom is op korte termijn concreet beleid nodig om tijdig CO₂-vrij regelbare centrales te realiseren.

Ad 1c Verhoog de rendementseisen van verwarmingsinstallaties zo snel mogelijk

Het introduceren van hogere rendementseisen voor warmingsinstallaties en het verplichten van (hybride) warmtepompen is een effectieve maatregel om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. De hybride warmtepomp kan direct bijdragen aan een aanzienlijke vermindering van CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving, met besparingen op gasverbruik tot wel 70%. Dit leidt tot een verwachte jaarlijkse emissiereductie van 0,1 tot 0,5 Mton op basis van [het IBO-rapport](#). Door de inzet van hybride warmtepompen kunnen we de

verduurzaming versnellen, ook in gebieden met beperkte netcapaciteit, terwijl de overstap naar duurzamer gasgebruik in de toekomst mogelijk blijft. Voor een succesvolle implementatie is blijvende beleidsmatige ondersteuning, zoals subsidies en een wettelijke verplichting, noodzakelijk. Energie-Nederland roept het kabinet op om de verplichting tot installatie van hybride warmtepompen (in 2026) niet definitief te schrappen, maar zo snel mogelijk zicht te geven op een nieuwe datum.

Ad 1d Zet elektrificatie van de mobiliteit door

De door het kabinet uitgestelde verplichting tot inzet van elektrische bussen in de binnenstad geeft een verkeerd signaal af, vooral nu de markt voor elektrische voertuigen onder druk staat. Energie-Nederland adviseert om bestaande maatregelen te behouden en de elektrificatie van mobiliteit te blijven stimuleren, zodat de overstap naar elektrisch vervoer ook op de lange termijn haalbaar en betaalbaar blijft.

Ad 1e Verlaag de energiebelasting op elektriciteit om elektrificatie te stimuleren

De energiebelasting op elektriciteit is nog steeds fors hoger dan de belasting op aardgas. Energie-Nederland adviseert om de belasting op elektriciteit te verlagen zodat elektrificatie en verduurzaming van de gebouwde omgeving en de industrie wordt gestimuleerd. Dit kan een CO₂-besparing opleveren van 0,1 tot 2 Mton opleveren, zie [IBO-rapport Annex 3 \(april 2023\)](#).

Ad 1f Zet inkomsten vanuit emissiehandel in voor elektrificatie

De industrie en elektriciteitscentrales vallen al langere tijd onder een emissiehandelssysteem (ETS I) waarbij bedrijven moeten betalen voor CO₂-uitstoot als ze niet snel genoeg verduurzamen. In 2027 komen ook gebouwen en wegtransport onder emissiehandelssysteem te vallen (ETS2). Gebouwen die gas blijven gebruiken gaan hierdoor op termijn een flink hogere energierekening krijgen. De Nederlandse overheid ontvangt enkele miljarden uit de opbrengsten uit de veiling van emissierechten. Energie-Nederland roept het kabinet op om deze inkomsten in te zetten voor het betaalbaar maken van alternatieven van gas (zoals de subsidie instrumenten ODE++, ISDE, de OWE en/of het dempen van de hoge nettarieven). Daarmee krijgen mensen zicht op betaalbare alternatieven voor gas.

Ad 2. Stimuleer de vraag naar duurzame moleculen

Zelfs als het elektriciteitsverbruik van de huidige 20% richting de 40 tot 50% van het totale energieverbruik kan worden verhoogd, zullen er nog steeds veel duurzame moleculen nodig zijn om naar een volledig duurzaam energiesysteem te gaan. De vraag ontstaat niet vanzelf, omdat duurzame moleculen voorlopig vaak nog substantieel duurder zijn dan fossiele brandstoffen. Daarom de onderstaande aanbevelingen:

Ad 2a Normeer de afname van waterstof en behoud de Klimaatfondsmiddelen

Groene waterstof die gemaakt wordt met duurzame elektriciteit is op termijn een belangrijke vervanger van aardgas. Blauwe waterstof draagt significant bij aan verlaging van CO₂-uitstoot van aardgas, omdat de CO₂ die vrijkomt bij de productie wordt afgevangen en opgeslagen. Beide vormen van waterstof komen moeizaam tot stand.

Om op termijn veel meer megatonnen CO₂ te reduceren, moet de ondersteuning van de markt geïntensiveerd worden. De besparing van ruim € 1 miljard op de Klimaatfondsmiddelen doet precies het tegenovergestelde. Los van voldoende budget kan de overheid ook op veel andere manieren de markt op gang brengen. Bijvoorbeeld door ruim baan te bieden voor de zogenaamde “raffinageroute”, waarbij brandstofleveranciers ook aan waterstofdoelen kunnen voldoen als ze waterstof in het raffinageproces inzetten naast directe inzet van waterstof in voertuigen. Ook kan de overheid helpen bij het betaalbaar maken van waterstof door lagere nettarieven voor electrolyzers te rekenen. Dat is ook verdedigbaar, omdat deze fabrieken bij aanlanding van windparken geplaatst kunnen worden waardoor verdere investeringen in het elektriciteitsnet worden voorkomen. Tot slot moet er veel meer zekerheid komen over de beschikbaarheid van infrastructuur. Maak het ruimtelijk en juridisch mogelijk om snel nieuwe waterstofleidingen te realiseren en bestaande gasleidingen om te zetten naar waterstof.

Ad 2b Voer de jaarverplichting groen gas 2026 in

Het vorige kabinet heeft een jaarverplichting groen gas aangekondigd. Leveranciers van aardgas moeten vanaf 2026 een jaarlijks oplopende hoeveelheid groen gas bijmengen voor hun klanten. De verplichting

moet in 2030 ca. 3,8 Mton CO₂-reductie opleveren. De leden van Energie-Nederland, die samen het overgrote deel van gas aan Nederlandse huishoudens leveren, staan klaar om deze duurzame moleculen in het energiesysteem te verwerken. De komende jaren werken we graag samen met de overheid alle randvoorwaarden uit, zodat groen gas zo snel mogelijk een significante bijdrage aan de klimaatdoelen kan leveren.

Ad 2c Geef ruim baan aan CO₂-opslag en CO₂ hergebruik

In een ideale wereld hebben we op termijn geen fossiele brandstoffen meer nodig. Tegelijkertijd zien we dat hernieuwbare alternatieven voorlopig vaak nog (te) duur zijn en in het geval van moleculen is er sprake van concurrentie tussen de inzet van biobrandstoffen voor energie of voor voedsel (en natuur). Daarom zullen fossiele brandstoffen in de tussentijd nog wel ingezet moeten worden, maar dan zonder de negatieve CO₂-uitstoot. Het afvangen en opslaan van CO₂ (CCS) biedt hier grote kansen. Nederland heeft immers veel industrie en een zeer goede ligging aan de Noordzee waar enorme hoeveelheden opslagcapaciteit zijn. CCS-projecten kunnen primair vanuit de CO₂-prijs in het ETS gefinancierd worden, maar in sommige gevallen is meer ondersteuning nodig. Zo is voor de totstandkoming van de noodzakelijke infrastructuur, waarmee afgevangen CO₂ naar de opslagplaats getransporteerd wordt, meer overheidscoördinatie nodig. De komende tijd zal Energie-Nederland actief een bijdrage leveren aan de visie op blauwe waterstof (waarbij de CO₂ wordt afgevangen bij waterstofproductie uit aardgas) die dit kabinet in december wil presenteren.

Ad 3. Zorg voor de juiste fysieke en juridische randvoorwaarden voor verduurzaming

De verhoogde vraag naar elektriciteit en moleculen kan alleen van de grond komen als deze ook getransporteerd kunnen worden. Ook moet de marktordening op orde zijn. Om te komen tot een duurzaam energiesysteem moet volgens Energie-Nederland aan de volgende randvoorwaarden worden voldaan:

Ad 3a Netcongestie: neem de maatschappelijke schade van netcongestie als uitgangspunt

Een goed functionerend elektriciteitsnetwerk met voldoende capaciteit is een cruciale randvoorwaarde voor de verdere elektrificatie van het

Nederlandse energieverbruik. Door netcongestie wordt deze transitie geremd met zeer hoge maatschappelijke schade [[LINK naar Ecorys, juni 2024](#)]. Nu wordt vaak alleen vanuit de hoge kosten voor het net geredeneerd, terwijl de schade van het niet hebben van deze kabels vele malen hoger is.

Energie-Nederland adviseert netuitbreiding te versnellen om zo snel mogelijk voldoende transportcapaciteit te hebben en het net de markt volledig kan faciliteren. Om dit proces te realiseren moet gezorgd worden voor het verkorten van vergunningsprocedures en voldoende uitvoeringscapaciteit van netbeheerders (Zie bij punt 1a hoe deze investeringen niet hoeven te leiden tot sterk stijgende nettarieven).

In de tussentijd zal er optimaal gebruik gemaakt moeten worden van de schaarse capaciteit, waarbij netbeheerders verplicht zijn om samen met marktpartijen te kijken naar het toepassen van tijdelijk minder transport van elektriciteit zodra het elektriciteitsnet te vol raakt. Binnen een speciaal actieprogramma (Landelijk Actieprogramma Netcongestie) zijn de afgelopen jaren verschillende instrumenten ontwikkeld om het effectief toepassen van congestiemanagement mogelijk te maken. Het flexibiliseren van de opwek van elektriciteit en -verbruik van netgebruikers, wat noodzakelijk is om congestiediensten te kunnen leveren, vergt echter flinke investeringen. Hier dient een passende vergoeding tegenover te staan. Bij een vergoeding van de daadwerkelijke opportunitetskosten voor de congestiediensten zal de investeringsprikkel voor netuitbreiding sterk genoeg blijven.

Het effectief inzetten van deze instrumenten, met de maatschappelijke kosten van netcongestie als uitgangspunt, moet ervoor zorgen dat er snel weer capaciteit beschikbaar komt om verdere elektrificatie mogelijk te maken. Voor Energie-Nederland moeten de prioriteiten blijven: verzwaren van de elektriciteitsnetten, daadwerkelijk toepassen van congestiemanagement.

Ad 3b Behoud de kracht van marktwerking

Marktwerking in combinatie met een duidelijk beleid en een sterke toezichthouder draagt bij aan betaalbaarheid, leveringszekerheid en duurzaamheid. Helaas ziet Energie-Nederland marktwerking onder druk staan in de energiesector. Zo wordt marktwerking in het wetsvoorstel Wet collectieve warmte (Wcw) geminimaliseerd. Het verplicht publiek

meerderheidsbelang leidt tot forse vertraging. Uit een inventarisatie van Energie-Nederland blijkt dat projecten voor zeker 450.000 aansluitingen vertraagd of stopgezet zijn, terwijl het kabinetsdoel 500.000 aansluitingen in 2030 is. Een schatting van de gemiste CO₂-reductie door de vertraging is 2 Mton.¹ Recent onderzoek in opdracht van Energie-Nederland geeft aan dat er “een reëel risico is dat het vereiste van een publiek meerderheidsbelang concurrentie verstoort, en daarmee leidt tot hogere kosten.”

Daarom stelt Energie-Nederland meer flexibiliteit in de Wcw voor om de publieke belangen te borgen: geen verplicht publiek meerderheidsbelang van minimaal 50%+1 aandeel maar een verplicht publiek aandelenbelang van minimaal 20%. Dan hebben gemeenten meer vrijheid om te kiezen en kunnen publieke én private warmtebedrijven blijven investeren en blijven bovendien de klimaatdoelen binnen bereik. Energie-Nederland verwacht dat die aanpassing een flink deel van de “gemiste” 2 Mton CO₂-reductie alsnog kan goedmaken.

---

¹ PVGO, pagina 20. Totaal 12,6 Mton CO₂-reductie nodig tot 2030. In het PVGO en ook in de KEV's van de afgelopen jaren staat geen specifiek reductie voor warmtenetten opgenomen. De ambitie voor de jaarverplichting groen gas is verhoogd naar 3,8 Mton. Resteert dus 8,8 Mton benodigde CO₂-reductie voor isoleren woningen, verbeteren utiliteitsbouw, warmtepompen en warmtenetten. Aanname is dat de reductie van 8,8 Mton gelijkmatig over die vier verdeeld is.